

ABONAMENTUL:

un an . . . 28.— Cor.
 jumătate an 14.— „
 3 luni . . . 7.— „
 o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 un an . . . 40.— franci.
 Telefon
 în oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRTIA
 Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.

D. Dr. Teodor Mihali, dăruiește întreaga avere pentru scopuri culturale românești!

La încheierea ziarului primim din Gherla
 bucurătoarea știre, că

d. Dr. Teodor Mihali, deputatul cercului
 electoral Ileanda-Mare, și președintele
 clubului parlamentar român și-a dăruit în-
 treagă averea, evaluată la un milion, Ca-
 pitlului român greco-catolic din Gherla
 spre scopuri de binefacere și culturale ro-
 mânești.

In aceste momente suntem cuprinși de o
 spusă bucurie și emoțiune. Simțim în mod
 deosebit importanța colosală a acestui mare
 cultural românesc.

Ne felicităm și mulțumim prevedinței
 nezești pentru grija ce ne-o poartă tri-
 indu-ne în aceste timpuri grele bărbați ca
 erabilul prepozit Ioan Micu Moldovan și
 titul președinte al clubului nostru parlamen-
 d. Dr. Teodor Mihali.

Vom reveni.

Băncile și împrumutul de război.

Arad, 12 Noemvrie.

Publicul românesc a aflat din ziare, că
 apelul guvernului în scopul de a se semna un
 împrumut de război, a întâmpinat aprobări
 patriotice în țara întreagă. Reviste de specia-
 litate constată spre liniștirea tuturor, că acest
 împrumut e contemplat în cele mai favorabile
 condițiuni și că realizându-se, viața economică
 a țării nu va fi stângenită de loc în cursul ei
 sănătos. Durata semnării obligațiunilor de
 împrumut va fi, după cât se prevede, sufi-
 cientă pentru a se evita orice încurcătură.
 Probabil o săptămână. Zac în multe locuri
 capitaluri nefructificate — și acuma e timpul
 să fie și ele angajate în scopul cel mai nobil
 cu putință. Rezultatul semnării împrumutului
 va trebui să fie un termometru al însufletirii
 obștești și nu ne îndoim, că străinătatea va
 avea în curând o dovadă mai mult despre
 solidaritatea indisolubilă ce unește în aceste
 clipe mari pe toți cetățenii acestei țări.

E numai firesc că apelul statului a deș-
 deptat în primul loc interesul așezămintelor
 financiare, al băncilor. Dacă însă patriotismul
 băncilor e mai presus de îndoială, e totuși de
 cel mai mare interes să înregistrăm aci o te-
 mere a lor în ce privește una din condițiile
 prea puțin precizate ale împrumutului.

E vorba, anume, de intenția guvernului de
 a suspenda „moratoriul” cu privire la depo-
 zitele (depunerile) fructificate de bănci. E cert
 că nu poate să intre în intențiile guvernului
 slăbirea și cu atât mai puțin sdruncinarea fa-
 tală a băncilor fiind aceste cele mai princi-

pale focare ale vieții economice și fiind echi-
 librul lor strâns legat de interesele existen-
 țiale ale întregii societăți. Dar suspendarea
 moratorului în ce privește depozitele e iden-
 tică cu o deranjare esențială a organismului
 băncilor.

Dând statul depozitarilor (deponenților)
 posibilitatea de aș reclama depozitele, băncile
 vor ajunge formal între dinții unui clește. Se
 știe doar că depozitele nu pot fi păstrate în
 sertarele băncilor, ci ele trec în valul circula-
 ției economice, în formă de împrumuturi date
 particularilor și întreprinderilor etc. *Dar mo-
 ratorului oprește băncile să-și retragă azi ca-
 pitalul dat ca împrumut în parte covârșitoare
 clienților duși în război. Sute de mii de clienți
 ai băncilor au sistat orice replătire a împru-
 murilor. Și ori și cât de solid organizate
 băncile noastre, orișicât de exemplar echili-
 brate, ele n'ar putea totuși să răspundă decât
 în mod insuficient apelului ce ar întâmpina,
 pe urma indemnului venit dela guvern, din
 partea depozitarilor.*

Pentru a preciza și mai mult impasul în
 care vor ajunge băncile, vom arăta, că dând,
 guvernul, depozitarilor posibilitatea de aș da
 toate depozitele în schimbul obligațiunilor
 lansate de stat, ei (conform dispozițiunilor ce
 s'au dat în vileag) *nu vor întârzia să-și lom-
 bardeze aceste obligațiuni la banca Austro-
 Ungară primind de fiecare obligațiune 75 de
 procente în bancnote și numerar.* În felul a-
 cesta s'ar subtrage vieții economice capita-
 luri, enorme, un lucru, al cărui urmări se prezintă
 ușor perspicacității și celui mai laic în
 cunoștințele economice.

Repetăm însă, că desigur guvernul e de-
 parte de gândul de a expune băncile unei sgu-

Din ale războiului.

— Polonia de când e dismembrată. —

La 1674, Polonia înălțară, din recunoștință,
 tronul regal, o vitează căpetenie a lor, pe
 Sieski, care își luă numele de Ioan al III-lea.
 vremea domniei lui Ioan, Maghiarii,
 nemulțumiți cu dinastia lor, se răsvrătiră,
 frunte cu Thököly, împotriva împăratului
 Leopold, și chemară în ajutor pe Turci. Viena
 impresurată, și amenințată să cadă pe mâ-
 nă sultanului, în anul 1683. Sobieski, adică
 Ioan al III-lea, sosi cu oastea polonă tocmai în
 ziua supremă, scăpând de peire Viena împă-
 ratului german!

Răsplata, ca toate răsplățile celor dornici de
 glorie, pentru jertfele cavaleresti ale celor des-
 ăruși, a fost cam ciudată. După ce isgoni
 Turcii de sub zidurile Vienei, regele Ioan
 să le atină urma, și să nu-i slăbească, până
 să va scoate din cuprinsul Europei. Dar glo-
 rie aceasta nu i se putea lăsa. Ca lupta să se
 desfășoare cu toate puterile, regele Ioan ceru îm-
 puternic să se împace cu rebelul Thököly, ier-
 cu-l. Numai decât s'au ivit bănuielile: regele
 să visează la coroana ungară, de aceea un-
 garii să se pună bine cu Maghiarii.

Relațiile Varșoviei cu Viena se răciră. Aca-
 boerii poloni urzeau comploturi împotriva

regelui. O parte din ei avu îndrăzneala să nu
 se supună, fățiș, poruncilor. Amărit până în a-
 dâncul sufletului său râvnitor de fapte mari și
 nobile, Ioan al III-lea plecă în fața Domnului
 (1696), lăsând în urmă o țară tulburată.

Urmașii lui Augustin II și Stanislaw Les-
 cinsky, au fost oameni moi. Sub ei, marea Po-
 lonie ajunge să fie *protegiuită* de mica Svedie.

În timpul acesta urcă tronul Rusiei țarul
 Petru-cel-Mare (1689—1725). *Aspirațiile* prin-
 cipale ale acestui ambițios și aprins domnitor
 se îndreptau asupra Poloniei. Campania de cu-
 cerire s'a inaugurat cu mijloace cari vor ră-
 mânea deapururi moderne: infundarea cu bani a
 aristocrației, a clasei conducătoare de pe a-
 tunci, și, durere, de azi. Incurând, la alegerile
 de rege Rusii avură câte un candidat separat
 al lor. Stanislaw Poniatowski ocupă tronul, îm-
 potriva contracandidatului, cu ajutorul alor
 50.000 de baionete.... rusești, în 1764. Va să
 zică o „alegere” de deputat, din ziua de azi,
 totuși înseamnă mare economie — de baionete
 — față de trecut....

Iată halul în care ajunse Polonia! strigă —
 ce ironie — un scriitor maghiar. Iată ce face
 stăpânirea boerească, îngâmfată, lacomă, in-
 chită, veșnic certăreață, nepăsătoare, având
 doar un singur gând, acela de-a nu scăpa din
 mână frânele țării. În dietă boerii hotărâu, ei
 se împărteau pe toate slujbele grase, lor își vo-

tau penzii peste penzii. („Subvențiile” sunt o
 născocire a erelor — constituționale! N. A.)
 Rangurile de ofițer se puteau da numai boerilor.
 Posturile mai înalte în armată, se — cum-
 părau.... De câte ori era vorba să se facă rându-
 ială în țară, boerimea numai decât se răsvră-
 tea, stăruiind cu încăpăținare asupra „sfînte-
 niei constituției milenare”... și interminabile dis-
 cursuri patriotice, răsunătoare de *inviolabilita-
 tea constituției* polone, opreau, în dietă, ori ce
 legiferare. Drepturile lor sunt din moși-stră-
 moși, spuneau boerii, și le garantează consti-
 tuția. Exercițând aceste drepturi — termină
 scriitorul maghiar, și, adăugăm noi: uitând cu
 desăvârșire datorințele și abnegația — săpau
 tot mai adâncă și mai adâncă groapa țării!

55 de diete s'au împărțiat fără să aducă o
 singură hotărîre. Negoțul, meseriile, tînjau. Tă-
 ranul calicea. Singura lui mângâiere era: ra-
 chiul; nepăsător dacă vor stăpâni domniul lui
 în țară, sau Rusul.

Poniatowski n'a fost în stare, și nici că vola,
 să mîntuie teara.

În 1772 Polonia a fost chiar bine coaptă, pen-
 tru a fi împărțită. Rusia, Prusia și Austria își
 tăiară câte-o fâșie strașnică din ea. Maria Te-
 rezia n'a fost bucuroasă de sfâșierea asta.
 „N'am încotro, — spunea într-o scrisoare —
 dar nu mă pot împăca cu gândul că se măresc
 cele două state din vecini, și alături de ele, tre-

duiri și că el se va îngriji de-o desfășurare nedată a modalităților în cari se va contracta împrumutul punând băncile la adăpostul cuvenit, fiind ele garanția capitală a sănătății din viitor în viața economică a statului. Mai adăogem, că acum e timpul să se afirme și înțelegerea publicului în fața unei probleme atât de însemnate. Mânați de patriotismul lor cald, depozitarii nu vor întârzi să găsească modalitățile cele mai potrivite de-a răspunde apelului lansat de guvern. În rezervoriile vieții noastre economice de pretutindeni se găsesc încă destule valori, pentruca împrumutul de război să fie realizat la timp și în clipul cel mai demn de sacrificiile exorbitante ce au putut să aducă fiii acestei țări, și până acuma, la picioarele patriei.

Una dintre modalitățile ce se îmbie e și următoarea: *Depozitarii să-și increadă obligațiile* ce ar primi dela stat băncilor, cari la rândul lor ar putea să salveze pe seama circulației netulburate a vieții economice măcar 75% din capitalurile depozitate până astăzi.

Noi, Români, în marginile modestelor noastre forțe economice, ne vom ști face datoria în același spirit strălucit, care a uimit pe concetățenii noștri și până în clipa de față. *Nu trebuie să uităm însă că băncile noastre sunt tot atâtea fructe neprețuite ale opințiilor ce a făcut tradiționala noastră sărăcie vreme de aproape o jumătate de veac. Viitorul nostru economic e în sănătatea acestor bănci pe cari noi vom ști în consecință să le prețuim cu aceeași înțelegere înaltă cu care vom întâmpina și mâna patriei ce ne cere azi sprijinul.*

Aflăm de altfel că o seamă de bărbați puși în fruntea celor mai mari bănci din țară, — între ei și un fruntaș om al nostru — au făcut ieri demersurile necesare la guvern. Sperăm că micile puncte de nedeslușire vor fi eliminate cu ușurință și că scopul suprem se va realiza spre mulțumirea tuturor.

bue să luăm parte și noi la împărțire”. Rusismul și germanismul s’a aliat, în contra unei ramure slave...

Teritor de 214.000 km. pătrați perdu, cu acest prilej Polonia. Cele 16 orașe zipserești din Ungaria au fost reincorporate. Chiar și după aceasta operație însă Polonia rămase atât de mare ca Germania de azi.

Se părea, că țeara se mai desmeticește în urma grozavei catastrofe. Cei buni și de omenie încercară o sanare radicală, asemenea generației deakiste din Ungaria, după încetarea absolutismului austriac. Se plănuia ștergerea dreptului de „veto” al boerimei, și înzestrarea burghezimei cu drept electoral. În fruntea mișcării sta boerul *Tadeu Kosciusko* (1746—1817). Tarevna Rusiei, Catarina, însă nu văzu cu ochi buni acțiunea de regenerare. Pentru ea, Polonia era o țară de jaf și de haraciu. Sub presiunea banilor rusești, regele Poniotowsky ceru sprijinul Rusiei, împotriva „atacurilor, ce încercau să distrugă constituția milenară”.

La chemarea lui Kosciusko, națiunea polonă se înarmase și ea, dar Austria și Rusia sprijiniră iarăș pe Ruși. Rezistența slab pregătită fu răpusă și Rușii intrară în capitala polonă, în Varșovia. În 4 Ianuarie 1793 tripla alianță de pe atunci decretă împărțirea a doua a Poloniei. Rușii căpătară teritor de 250.000 km. pătrați. iar Prusiei 58.000. Nu li s’a permis Polonilor să țină oaste, decât 15.000 de oameni, sub comandă de oficeri ruși. Națiunea zdrobită avea

Jertfa noastră.

Reproducem după „Biserica și Școala” următoarele cuvinte adevărate, la cari ne alăturăm și noi:

Zi de zi întimpinăm oameni cari înainte de războiu ne-ar fi mâncat într’o lingură de apă, admirând sentimentul de ordine a neamului românesc manifestat în prezentarea frumoasă la arme și în vitejia lui pe câmpul de războiu. Trăiesc de atâta silă de vreme în centrul acestui comitat și numai acum văd că ce e sinul lui, cum răsar ca din pământ nesfârșitele cete de ostași români. Și ce voinici de oameni: Ce ar fi armata fără de aceștia? Premierul țării contele Tisza la toate ocaziunile demonstrativ accentuiază ținuta patriotică a naționalităților acasă și în războiu de o potrivă, va să zică se recunoaște valoarea apărătoare de țară. Numai ziaristica maghiară n’are un cuvânt de recunoștință pentru sentiment de ordine și vitejie a neamului românesc, aceasta realitate grăitoare a jertfei ce o aduce neamul românesc în acest războiu. Ia se alintă pe ditirambii legendei „dracilor roșii”, par’că acești draci roșii, ce vrea să zică honvezi, au răsărit din țara dracilor și n’ar fi fiii noștri îmbrăcați în uniformă de honvezi, dacă odată e vorba că dracii roșii să fie în ansamblul războiului acestuia crud. Și câte n’ar mai fi de a înșira aici dacă n’am avea alte considerații. Acesta este sufletul cel rău al ziaristicii străine, care nu se știe înălța nici în aceste momente mari din cătușele șovinismului la idealul ce s’a înălțat cel din urmă flăcău român. Vezi, el toate le-a uitat și-și cere numai un steguleț românesc să moară cu el pentru patrie; iar voi cari stați la adăpostul acelor arme n’ati uitat nimic. Cum stăm atunci cu cultura, cum stăm cu patriotismul, domnilor reprezentanți ai civilizațiunii?

Uite, ai noștri toți sunt pe câmpul de războiu și morșir grămadă moarte de eroi. Juvaerele școalei române cad de pe brațele ei. Dr. Alexandru Bogdan, frumusetea tipului de român și lumina gimnaziului românesc din Brașov e mort. Când vom mai avea noi un al doilea Dr. Alexandru Bogdan, cap și inimă și stegar al culturii românești? Deodată cu el cade pe câmpul de războiu și figura puternică și entuziastul preparandiei noastre din Arad, profesorul Dr. Avram Sădean... Și ceata învățătorilor noștri însuflețiți, cari astăzi luptă luptă eroică pe câmpul de războiu, câți mai sunt vii, câți se vor întoarce din ei. Câte școli, câte familii vor rămânea orfane. Și șirul lung și nesfârșit al răniților și morților noștri, sunt mărturie, că sunt Români în război, Români rezistenți la înaintări și viteji în foc.

Nu facem aceste constatări ca plânsoare, ori că ne-am retrage din foc, nu; nu vrem să fim un popor miluit. Dar vrem să se știe partea noastră de jertfă în acest înfiorător războiu. Și această

să mai treacă prin umilirea, de a-și aproba ea însăși perirea, în dietă. Spre onoarea „deputaților” fie zis: timp de 24 de ceasuri nu s’a găsit un singur om în dietă, să facă propunere în înțelesul, cum se dote porunca. Abia după acest răstimp a putut fi mituit un membru al dietei, ca să facă propunerea de împărțire. Nimenea n’a zis un singur cuvânt; era o tăcere ca în mormânt, dupăce trădătorul amuți. Ofițerii ruși, cari erau de față, declarară atunci, că dieta a luat act și a dat aprobare, prin tăcere, împărțirii regatului.

În 1794 Kosciusko stârni o nouă revoluție, dar în 10 Octomvrie fu învins, și, rănit, luat în prinsoare el însuși, pe câmpul dela Maciejovice. Ce mai rămase din Polonia, a fost împărțit, acum a treia oară, între Rusia, Austria și Prusia.

Revoluția din 1830 avu același dureros sfârșit. Se constituise un comitet revoluționar, care convocă dieta. Dar partidele nu se înțelegeau. Unii erau irendiști, alții s’ar fi mulțumit cu anumite concesii..., împacându-se cu dominația rusească. Țarul Nicolae I, „țarul de fer” declară, însă, că nu tratează cu răsvrătiți!... Dieta din 25 Ianuarie 1831 îl detronă pe țar, și proclamă independența Poloniei. Țarul de fer se ridică cu 120.000 ostași asupra Polonilor. La început soarta era pe partea luptătorilor pentru libertate, și dacă acest popor ar fi știut să fie la înălțimea situației, oștirile rusești nu s’ar fi întors victorioase în țeară lor. Entuziasmul Po-

parte sângeroasă, nu o vom lăsa luată dela noi prin trăsăturile de condeiu ale ziaristilor șoviniști, cari culorează legenda mincinoasă, că Români nici n’ar lua parte în acest războiu, par’că nici n’ar fi pe lume. Ne vom face noi statistica noastră sângeroasă. Sunt vrednici atâția eroi români, căzuți în apărarea țării, pământului strămoșesc, de acest monument. Istoria nu se poate falsifica prin condeie veninoase de ziaristi iresponsabili.

Concesiunile contelui Tisza.

— Impresia în cercurile politice din Viena. —

— Dela corespondentul nostru special. —

Viena, 10 Noemvrie.

În actualele vremuri vijelioase au loc evenimente de cea mai mare importanță, cari dacă n’ar fi în legătură directă cu războiul, n’ar trezi atențiunea, ce s’ar cuveni cu drept a li se da. Tratatule de pace ce au avut loc în cele dintâi luni ale anului trecut între contele Tisza și conducătorii Românilor din Ungaria au trezit cel mai intensiv interes politic și au fost urmărite cu cea mai încordată atențiune și de întreagă opinia publică din Austria. Toate cercurile prevăzătoare din Cisleithania au aprobat deplin atitudinea luată atunci de conducătorii Românilor.

Eșuând tratativele, din partea Austriei, cari în cursul anilor și-au câștigat o înțelegere destul de largă a chestiei de naționalitate din Ungaria, nu li s’a putut face Românilor nici un reproș. Tratatule n’au putut duce la rezultat — ceea ce s’a înțeles foarte bine în Viena — fiind baza, pe cari s’au pornit de tot nepotrivită. Nu lipsă de concilianță, ci faptul că Românilor li s’a cerut ca pentru împlinirea câtorva dorinți ale lor, peste tot juste și dela sine înțelese, să renunțe la independența lor națională și politică, a provocat intreruperea tratatulelor.

Contele Tisza a anunțat acum împlinirea câtorva pretenziuni ale Românilor din Ungaria, pretenziuni cari de multă vreme fac parte din programul lor și luaseră deja un caracter gravaminos.

Nici unde poate nu s’ar întâmpina cu o mai mare mulțumire, ca bravilor Români să li se dea în sfârșit drepturile ce li se cuvin, decât în Austria și în special în Viena, unde ei găsesc simpatii foarte călduroase. Trebuie accentuat însă în deosebi, să li se dea drepturile, căci de ceea ce e vorba să li se permită și să li se acorde nu se poate cuprinde sub numirea de concesiuni, în înțelesul care se obișnuiește de comun a se da acestei noțiuni. O declarăm pe față: anunțarea con-

lonilor și spiritul lor de jertfă era cam lănced. În 23 Maiu, la Ostrolenka, Polonii fură zdrobiți, în o luptă nespuse de sângeroasă.

Maghiarii îi ajutaseră cu bani și cu arme: comitatele ceruseră în adrese către dinastie intervenția armată în favorul Polonilor (Un motiv pentru care la 1848 Rușii „interveniseră armat” în contra lor.) Drept recunoștință, mulți dintre șefii armatei revoluționare, ca Bem, Dembinski, și alții, luară parte mai târziu la luptele maghiarilor, în contra puterii. O generație de romantici.

Se mai cunosc și alte mișcări revoluționare, pentru reîntregirea pământului polon, dar cu succese încă și mai efemere. La 1846 se puse la cale o revoluție împotriva tuturor celor trei state, cari făcuseră împărțirea. Șeful organizatorilor, Mieroslavski fu prins de poliția prusiacă, înainte de izbucnirea revoluției, iar țărani din Galizia, înarmați, se îndreptară în contra nobilimei și preoțimei proprii, ucizând vre-o 200 de inși din ei... cât ai bate în palme.

Mișcările din 1848 și 1863 au fost de scurtă durată. Polonii incorporați la monarhia austro-ungară erau mulțumiți cu soarta lor, și asta potolea mult și inflăcărea celorlalți.

Acum? Nici moartă nu are odihnă biata Polonie. Aliații de odinioară și-au sărit în chică, și cumplita încăerare se petrece deasupra cadavrului ei...

S. C. D.

telui Tisza, că mai multe dorinți de urgență ale Românilor din Ungaria vor fi luate în considerație, asupra noastră, celor din Austria n'a făcut o impresie favorabilă. Nici un om serios nu mai trage la îndoială doar, că ceea ce pretind Românii, e un drept al lor în fața lui Dumnezeu și al oamenilor. De ce își dă deci contele Tisza aere de distribuitor de grație, de ce pornește el deci din constatarea, care involvă în sine de fapt numai o jignire și ofensă la adresa Românilor, că loialitatea poporului român s'a dovedit deplin în cursul războiului și așa „concesiunile” lui sunt un premiu pentru purtarea bună?

Austriacus.

Războiul.

MAJ. SA IMPĂRATUL PENTRU IMPRUMUTUL DE RĂZBOI.

Viena. — M. S. monarhul din averea proprie a semnat câte 5 milioane coroane pentru împrumutul de război austriac și ungar.

Invingeri strălucite în Serbia.

Budapesta. — De pe câmpul de luptă dela sud se anunță oficial: În 11 Nov. dimineața, după patru zile de lupte pline de pierderi, am ocupat cu asalt înălțimile Misar, spre sud de Șabaț, respingând aripa dreaptă inamică și făcând multe sute de prizonieri. Dușmanul a trebuit să se retragă, evacuând linia bine întărită dela Misar—Planina. Ariergarda puternică a inamicului din poziții întărite a început din nou să reziste.

Inițierea noastră dela linia Lesnița—Krupanj spre ost continuă împotriva focului violent al inamicului. Înălțimile dela ost de Zav-laka sunt în posesiunea noastră. Pe cât se cunoaște, în luptele din 6 până în 10 l. c. am făcut circa 4300 prizonieri și am capturat 16 mitraliere, 28 proiectile, dintre cari una grea, un drapel, mai multe chesoane și multă muniție.

Germanii ocupă Dixmuiden.

Berlin. — Dela cartierul principal se anunță: Ieri am înaintat în regiunea Yser. Am ocupat cu asalt Dixmuiden, capturând mai mult de 500 oameni și 9 mitraliere. Mai spre sud trupele noastre au înaintat peste canal.

Spre vest de Langemarok regimentele noastre cântând „Deutschland über alles” au înaintat ocupând linia primă a pozițiilor dușmane.

Spre sud de Ypres am scos pe inamici din Saint-Eloi, pentru care s'au dat lupte violente mai multe zile. Am făcut cam 1000 prizonieri și am capturat 6 mitraliere.

Înălțimile dela nord de Armentières au rămas în posesiunea noastră, cu toate atacurile multiple și violente ale englezilor.

Am progresat spre sud-vest de Lille.

Francezii au suferit pierderi mari încercând să reocupe înălțimile dela marginea de vest a pădurilor Argonnes, spre nord de Vienne-le-Chateau. Am respins atacurile franceze în pădurile Argonnes, apoi spre sud și nord-est de Verdun.

De pe câmpul de luptă dela răsărit nici o știre mai importantă. — Comandamentul suprem.

Perirea vasului „Emden”.

Berlin. — Intrepridul cuirasat german „Emden” a intrat lângă țărmurile Indiei în luptă cu vasele dușmane. După o luptă violentă, artileria dușmană covârșitoare a incendiat vasul german. Personalul a condus vasul incendiat pe o luncă de nisip.

Luptă decisivă iminentă.

München. — „Münchener Neueste Nachrichten” primește dela corespondentul său: Pe țărmul belgian al Mării Nordice se așteaptă rezultatul decisiv încă săptămâna aceasta și fără îndoială lupta se va termina cu biruința armelor germane. Incepând de Marti, flota engleză a intrat din nou în acțiune împotriva țărmului mării, dar vasele engleze bombardează malul din o depărtare cu mult mai mare, decât până acum așa că bombardarea e de tot fără efect.

Germanii au făcut toate pregătirile pentru prevenirea surprinderilor și e cu totul exclus, ca trupe engleze să poată debarca pe țărmul dintre Ostende și granița olandeză. Dealungul țărmului sunt concentrate numeroase trupe germane. Cetățenii belgieni cari se reîntorc din Olanda, dacă pot purta armele sunt detinuți ca prizonieri.

Armistițiu în ziua de Crăciun.

Milano. — „Corr. dela Sera” anunță: Oficiul internațional pentru pace din Bern va interveni la toate puterile beligerante ca în ziua de Crăciun să înceteze ostilitățile pe toate fronturile, timp de 36 ore.

Prăpădul unui mare oraș.

Paris. — (Prin Roma). — Mai mult a suferit în Franța de vandalismul războiului orașul înfloritor Arras, care astăzi e în ruine. Mai în urmă când l-au bombardat germanii, cam 80 de proiectile cădeau asupra orașului în decursul unei minute. Casele, străzile și grădinile sunt pline de cadavre neîngropate, a căror descompunere răspândește duhoare la distanțe mari.

Germanii atacă aripa stângă franceză.

Haga. — După cum scrie „Tepms”, Germanii au concentrat grosul trupelor la Lille, unde vreau să înfrângă aripa stângă franceză.

Cât va ținea războiul?

Constantinopol. — Din Londra se anunță: După părerea unui distins militar francez, războiul va ținea până în Februarie 1916, adică un an și jumătate.

Nouă trupe din India.

Roma. — În Marseilles au fost debarcați 45,000 soldați din India.

RAPORT OFICIAL.

Budapesta. — Dela cartierul principal se anunță: Operațiunile pe câmpul de război nord-estic continuă conform planului și se desfășoară fără conturbare din partea dușmanului. Rușii trecând peste Vistula de jos în ținutul evacuat de bună voie de noi în Galiția de mijloc, au înaintat în ținutul dela Rzeszow și Nisko.

Przemysl iarăși e împresurat.

În valea Stryului o trupă inamică a fost constrânsă de focul unui tren pancerat și de atacul surprinzător al cavaleriei noastre să se retragă cu mari pierderi. — General major Höfer, locțiitorul șefului statului major.

Bombardarea Belgradului.

Viena. — „Südslavische Korrespondenz” e informată din sursă competentă din Zagreb: Știrile că artileria noastră ar fi făcut din Belgrad numai o ruină, e lipsită de orice temei. Bateriile noastre din Semlin și tot așa și monitoarele și-au îndreptat focul numai împotriva pozițiilor întărite ale Sârbilor și așa s'a întâmplat — ceea ce a fost inevitabil — ca edificiile din apropiere au suferit stricăciuni. Nu e adevărat că conacul din Belgrad ar fi ruinat. Observațiile făcute cu aeroplanele dovedesc contrariul. Belgradul de fapt a suferit pagube, dar orașul se menține încă și e și viața civilă în el. Cea mai simțitoare pagubă ce a suferit, e că a rămas fără lumină electrică.

Tarul între răniți.

Petrograd. — Oficial. — Tarul a fost de curând în Cholm unde a vizitat pe răniți împărțindu-le decorații.

Hindenburg prins?

Berlin. — Ag. Wolff anunță: În urma unui comunicat al cartierului general rusesc, s'a răspândit știrea că Hindenburg ar fi fost prins împreună cu întregul stat major al său, unde se află și câțiva principii. Această știre se desminte oficial. (A. T. U.)

Transport de trupe rusești peste România și Bulgaria.

„Frankfurter Zeitung” primește din Constantinopol: Guvernul rusesc a intervenit la București și Sofia, ca să i se dea voie să transporte trupe peste România și Bulgaria.

Ciuma în armata rusească.

Smirna. — Intre trupele rusești din Caucaz s'au ivit mai multe cazuri de ciumă.

Atac împotriva portului Cattaro.

Roma. — Din Antivari se anunță: Impotriva portului Cattaro flota franceză de pe adriatică se pregătește să dea atac. Antivari e plin de soldați francezi. În Podgorița a fost instalată o stațiune de telegraf fără fir. (A. T. U.)

Insula Cyprus a Greciei.

Londra. — Anglia i a promis Greciei insula Cyprus și Dodecanezul, dacă va trimite 40.000 soldați în Egipt împotriva muzulmanilor.

Ce prevestește Fallières, fostul președinte al Franței?

„Corriere della Sera” publică declarațiile fostului președinte al Franței, Fallières, care despre război între altele a spus următoarele:

— Mai de multe ori sunt întrebat dacă va ținea mult războiul? Da, va ținea foarte mult; după părerea mea abia acum a început. Ne mai trebuie multe luni până ce îl vom înfrânge pe dușman. Franța, care s'a vorbit singură de rău, acum, ca în totdeauna s'a dovedit că e cu mult mai puternică. De partea Franței e perseveranța în sfortare, patriotismul, superioritatea morală și materială — apoi încă patru țări aliate. Amintesc Belgia în special: admirabilă țară și popor. Noi cel puțin apărăm patria și căminul nostru, dar ei luptă pentru cinstea țării, pentru cuvântul dat. E acesta un exemplu fără pereche în istoria lumii, față de sălbăticia germană. — Dreptul nu va cădea și Franța nu va pieri. De va trebui să ne sacrificăm și ultimul soldat, dacă va trebui să meargă și cei mai bătrâni: sunt gata să plec și eu și să lupt. (Fallières are cam 80 de ani!) Deviza țării nu poate fi alta decât: încredere deplină în învingere.

Importanța luptelor dela Crupanje.

Sarajevo. — „Sudslavische Correspondenz” anunță: După comunicatele primite dela locuri competente, recentele invingeri ale trupelor noastre lângă Crupanje, în Serbia, au o foarte mare importanță pentru viitoarele noastre operațiuni militare. După o crâncenă luptă de mai multe zile — care luptă Sâmbătă devenise extrem de crâncenă — am învins armatele sârbe I și II. Am silit pe inamic să se retragă spre Valjevo și îl urmărim fără întrerupere.

Într'acestea noaptea târziu am reușit să alungăm pe inamic din Sokolska Planina și de pe înălțimile dela ost spre Loșnița, unde au ocupat poziții bine întărite. Forțele inamice de lângă Crupanje, vre-o 120.000 de oameni, fuseseră postate în poziții foarte bine întărite, în tranșee gradate, apărate prin șanțuri de beton și garduri de sârmă și de crengi. Sârbii au luptat cu mult eroism; ei și-au apărat pozițiile aproape până la ultimul om. Acea parte a armatei sârbe a III-a, care scăpase teafără din luptele dela Șabaț, s'a unit cu armata sârbă dela Crupanje și sub comanda generalilor Jurisic și Sturm au primit lupta cu trupele austro-ungare. Artileria noastră, mai ales obuzierele noastre grele, au avut un efect strălucit. Sârbii au avut pierderi colosale; au evacuat pe rând toate pozițiile când după focul ucigaș al artileriei infanteria noastră plecă în asalt.

Mai cu multă îndârjire a luptat mai ales flancul drept al Sârbilor, unde adeseori au avut loc asalturi de baionetă. Din câte un tranșeu trebuia să scoatem cu vârful baionetei pe inamicul care lupta cu ultima disperare. Retragerea inamicului s'a făcut în ordine. Inamicul a pierdut numeroși prizonieri, tunuri, material de război și proviant.

Numărul morților sârbi e incomparabil mai mare decât al nostru.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 12 Noemvrie 1914.

Regele Ferdinand al României și profesorii universitari. O delegație a profesorilor universitari din București a prezentat regelui Ferdinand un memoriu privitor la atitudinea României în situația actuală.

După informațiile ziarului „Universul” Suveranul a primit cu cuvinte îmbărbătătoare pe profesorii universitari, cuvinte cari au înălțat și mai mult sufletele universitarilor.

M. Sa a recunoscut nu numai dreptul, dar și datoria profesorilor universitari de a întreține și a îndruma sentimentele naționale ale tineretului.

M. Sa a asigurat că este însuflețit de aceleași simțăminte românești ca ale întregului popor și că aceste simțăminte naționale sunt firești neamului românesc și nici un român nu poate fi bănuit că nu le are.

În momentele acestea solemne, nu mai există partide politice, a adăugat Suveranul, ci numai români.

Și M. Sa a rugat pe profesorii universitari să comunice studențimei universitare, să aibă încredere în factorii răspunzători.

Poetul D. Anghel. În nrul de azi am adus știrea, pe baza unei informațiuni particulare, că poetul D. Anghel trăgându-și un glonte de revolver în regiunea toracei, a încetat din viață. Ziarele din București, cari ne sosesc acum, ne aduc știrea, că poetul Anghel n'a încetat din viață, dar se află în stare gravă și sunt temeri de complicațiuni.

Cauza acestei întristătoare întâmplări, după cât se pare, se datorește unei boale grave de nervi de care suferea poetul. Acum câțva timp, Anghel a stat internat într'un sanatoriu și numai grație îngrijirilor deosebite ce i s'au dat s'a putut însănătoși. Își schimbase însă cu totul firea, devenise trist, abătut și mereu nemulțumit de viață. Nervii îi rămăseseră sdruncinați, și a fost deajuns o mică discuție cu soția sa, pentruca, surescitat la culme, să comită un act nesocotit. În iritația sa poetul a tras un glonț de revolver și asupra soției sale răcind-o. După constatările medicilor dna Natalia Anghel se află însă în afară de orice pericol. D-na Natalia Anghel, după cum se știe, este fosta soție a regreiatului St. O. Iosif și este deasemenea o literată de saraă.

Maiorul Gh. Fleșariu — rănit. Dintr'o scrioare particulară aflăm, că d. maior ces. și reg. *George Fleșariu*, care s'a reactivat și a fost trimis pe câmpul de război din Galiția, în luptele grele din 1 și 2 Noemvrie n. a. c. a fost rănit la umărul drept și acum se află în îngrijire medicală în spitalul din Cracovia.

Dorim grabnică însănătoșare domnului maior, care știe manua și sabia și condeiul, cu aceeași dibăcie.

Ofițeri și soldați români decorați. Monitorul acestei nr. 80 publică între altele următoarele distincțiuni:

Ordinul Coroanei de fer cl. III cu decorațiunea de război, drept recunoștință pentru ținuta vitejească și încoronată de succes în fața dușmanului s'a conferit căpitanului *Nicolae Popovici* din batalionul de sappeuri, mort pe câmpul de luptă. Cu același ordin înalt a fost decorat și d. maior *Dănilă Pop* din direcțiunea de geniu.

Crucea pentru merite militare cu decorațiunea de război drept recunoștință pentru atitudinea vitejească în fața dușmanului locotenentului *Aurel Bărșan* din reg. de inf. 31.

Recunoștința și lauda prea înaltă pentru ținuta vitejească în fața dușmanului s'a exprimat locotenentilor *Brutus Theban* din reg. de inf. 31, *Iuliu David* din reg. de inf. 68 și *Traian Smeu* din bat. de sappeuri nr. 12.

Pentru ținută strălucită în fața dușmanului în Serbia a fost avansat aspirantul de ofițer i. r. *Ioan Baciu* din reg. de art. 38 sublocotenent i. r.

Medalia de aur pentru vitejie s'a conferit ser-

gentului *Vasilie Bocic* din reg. 46 de inf. și sergenților din reg. 2 de husari *Ladislau Fodor* și *Constantin Hajduc*. Toți trei au fost avansați în același timp la gradul de sergenți majori.

Medalia de argint pentru vitejie cl. I s'a conferit sergentului maior *Miron Stângaciu* din reg. 12 de husari.

Pentru vetrele ostașilor din comuna Nepos, s'au încasat prin colecta pornită la inițiativa zeloșilor conducători ai acestei comune, următoarele contribuții:

Cassa com. Nepos a votat suma de 100 cor., dela compozosorat 100 cor., din fondul săracilor 200 cor., dna văd. Matilda Pop 22 litri cucuruz, Ion Posmușan not. com. 10 cor., Virginia Grivase învățătoare 10 cor., George Moldovan preot 5 cor., Andron Petri inv. 5 cor., Zaharie Istrate econom 2 cor., Iuliu Crăciun 2 cor., Simion Bota 2 cor., Nicolae Dumitru 2 cor., Silivan Bota 2 cor., Ioan Luchi 2 cor., Gavrilă Pop 2 cor., Silivan Istrate 2 cor., Ilie Dumitru 2 cor., Gavrilă Istrate 2 cor., Ion Bota 2 cor., George Ani 2 cor., Larion Onoe 2 cor., Vasile Dumitru 2 cor., Grigore Crăciun 4 cor., Ilie Petri 2 cor., Anhidim Marica 1 cor., Vasile Popițian 1 cor., Vasile Rognean 1 cor., Grigore Lup 1 cor., Ioachim Tofan 2 cor., Gerasim Lup 1 cor., Nicolae Bozbici 1 cor., Reichardt Adolf 2 cor., Samu Mihály 1 cor. 75 f., Macedon Tolan 1 cor., Grigore Popițian 1 cor., Grigore Istrate 2 cor., Petru Cifor 2 cor., Hirsch Mendel 2 litri cucuruz, Darie Dradici 1 litru cucuruz — total suma de 481 cor. 75 fil. și 25 litri cucuruz.

Din o parte din suma încusă, s'a cumpărat cucuruz, care s'a distribuit familiilor ostașilor noștri încă în luna Septemvrie, când bucatele nu erau culese și ajutorul de stat nelichidat — iar recolta anilor trecuți fiind slabă, cele mai multe familii se găseau în cea mai mare mizerie, lipsite fiind chiar de pâinea de toate zilele.

În afară de cucuruz s'a mai împărțit și ajutor în bani, câte 5 cor., așa încât prin aceasta binefacătoare acțiune — făcută la timp potrivit — s'a ameliorat încâtva situația grea aproape insuportabilă a bietelor noastre familii.

Nepos, la 11 Noemvrie 1914. — *Virginia Grivase*, învățătoare.

Organizarea diecesei greco-catolice de Hajdudorog. Cetim în „Budapesti Hirnap”: În biroul diecezan al episcopiei maghiare greco-catolice de Hajdudorog se lucră febril, începându-se organizarea administrativă a episcopiei de o întindere enormă. Noua dieceză e una dintre cele mai mari dieceze ale țării, întru cât are parohii în 13 comitate (Szabolcs, Hajdu, Borsod Zemplén, Ugocea, Sătmar, Bihor, Cianad, Treiseaune, Cic, Odorheiu, Târnava-mică și Murăș-Turda) iar filiale în 17 comitate. Noua dieceză are 163 parohii, dintre cari 35 se găsesc în Săcuime, iar dintre cele 693 de filii 236 sunt de asemenea în Săcuime. Numărul credincioșilor se ureă, după calculile nereșumate până acum, la 250.000. Una dintre chestiile cele mai importante ale episcopiei de Hajdudorogh respective ale organizării ei e înființarea vicariatului în Săcuime, care după planurile de până acum își va avea sediul în Murăș-Oșorheiu, dacă nu cumva episcopia nu se va hotări pentru un alt oraș conform dorinței deosebite a majorității credincioșilor din Ardeal, sau din motive mai importante *naționale*, sau de ordin administrativ, economic și social, cari s'ar valida mai târziu.

Episcopul Miklóssy István dorește în înțelegere cu membrii capitolului și corpul preotesc, să evite dela început orice trecări cu cercurile bisericesti greco-catolice române și să trăiască cu aceste în înțelegere deplin colegială, dacă numai din aceste cercuri nu s'ar lua cu atitudine față de el, contrară chemării „evangeliști”.

Ultima oră.

TRUPELE NOASTRE AU OCUPAT ORAȘUL CRUPANGE.

Budapesta. — Trupele noastre au avut noi succese în Serbia. După ocuparea înălțimilor dela Culiștie, trupele noastre și-au continuat marșul iar în 9 Noemvrie au ocupat prin asalt orașul Crupange. La ocuparea orașului au capturat 3000 de prizonieri sârbi, între cari 40 de ofițeri. Armata sârbă se retrage spre Valjevo.

LUPTELE DELA YPERN.

Amsterdam. — După rapoartele engleze cădereea Ypernului e chestie de ore. După „L'Echo de Paris” Germanii forțând frontul aliaților la Ypern, neîmpiedecați vor înainta spre Calais. Bateriile grele germane dela 10 km. bombardează Ypernul.

Bordeaux. — Armata prințului de Wurtemberg, care în timpul din urmă a primit întăriți considerabile, înaintează energic spre Boulogne și Le Havre.

CĂPITANUL VASULUI „EMDEN” ÎN PRINSOARE.

Londra. — Din personalul vasului „Emden” 200 au fost uciși, 30 răniți. Căpitanul vasului, Carol Müller, a fost făcut prizonier.

A mai fost făcut prizonier și prințul Hohenzollern. Li s'a permis să-și țină săbiile.

SITUAȚIA NOASTRĂ E FAVORABILĂ PE CÂMPUL DE LUPTĂ.

Primim din partea dlui prefect al comitatului următorul comunicat oficial:

Mult stimate dle redactor!

Vă trimit pentru binevoitoarea publicare, în copie, următoarea telegramă oficială pe care o primim tocmai în momentul acesta:

(Telegramă)

Dlui prefect

Arad.

Retragerea noastră din Galiția s'a făcut din absoluta noastră voință din motive strategice pentru asigurarea definitivă a succesului nostru, ceea ce s'a și întâmplat în mod netulburat, după ce am învins pe inamic.

Armata rusească numai din depărtare a urmărit trupele noastre.

Deocamdată luptele pauzează.

Am ocupat și fortificat defileurile Carpaților.

Putem aștepta cu încredere și nădejde evenimentele viitoare.

Armata noastră care atacă armata principala sârbească înaintează victorioasă la nord la Șabat și la sud către Crupanje; a alungat pe Sârbi din pozițiile lor extrem de întărite. Până ieri am capturat 1300 prizonieri, 28 tunuri etc.

Numai o retragere grabnică îi va outea scăpa de perire pe Sârbi strămtorați între două focuri.

La vest Germanii înaintează încet dar sigur. Sosesc știri despre învingeri turcești în Caucaz și în Egipt. — Cont. Tisza.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Nicolae Lichirie preot, Măgărci. În 28 Oct. a. c. am primit 9 cor. 40 fil. abonament până la finea anului 1914. — Ziarul vi se trimite regulat.

Ioan Micu, Căpâlnaș. Am primit 7 cor. abonament pe cvart. IV. 1914.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

AVIZ.

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință On. noastre clientele și On. public, că institutul nostru este designat din partea Inaltului minister de finanțe ca loc de subscripțiune publică, pentru împrumutul de război proiectat da a fi contras de către stat; prospectele și condițiunile mai detaliate se vor publica în curînd, atragem însă de pe acum atențiunea On. public, că acest împrumut de stat, pe lângă aceea, că servește înalte interese patriotice, mai este din punct de vedere financiar și foarte lucrativ și că institutul nostru stă bucuros în afacerea aceasta la dispozițiunea On. public.

TIMIȘIANA,

institut de credit și econ. soc. pe acți.

Ti. 2315—3.

Mulțămită publică.

Pe această cale le exprim mulțămîta mea cea mai sinceră tuturor celor ce m'au mîngăiat în nemărginita mea durere, pentru pierderea mult iubitei mele soții *Aurelia*.

George Albu
preot gr.-or.